

Lausunto

27.04.2022

Asia: VN/11745/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausunnonantajan lausunto

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Rakennusteollisuus RT on seurannut toissijaisten vastuujärjestelmien kehittymistä alusta alkaen. Pidämme ympäristövahinkorahastolain päämäärää kannatettavana.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Vuosien 2013 ja 2021 välillä valtio on joutunut rahoittamaan toiminnanharjoittajien maksukyvyttömyyden vuoksi vakavien ympäristöriskien hallintaa ja ympäristön pilaantumisen vaaratilanteiden torjuntaa seitsemässä eri tapauksessa yhteensä noin 26 miljoonalla eurolla.

Yleisessä kuvassa on huolestuttava kehitys, että kiertotaloutta rakentava kierrätysteollisuus joutuu merkittäväksi maksajaksi. Rakennusteollisuudenkin parissa tämä tulee usein vastaan.

Luku 3 Esityksen tavoitteet

Nykyjärjestelmien yhdistäminen vähentäisi hallinnollista byrokratiaa, mitä voidaan pitää hyvänä asiana.

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Esityksen mukaan rahastojärjestelmän voidaan arvioida tulevan kokonaisuudessa erityisesti pitkällä aikavälillä useille yksittäisille toiminnanharjoittajille jonkin verran edullisemmaksi nykyiseen vakuutusjärjestelmään verrattuna. Maksurasite hajautuisi nykyisiä järjestelmiä laajemmalle maksajajoukolle, sillä maksuvelvollisuuden piiriin tulisi uusia toiminnanharjoittajia. Suurin osa, alustavan arvion mukaan lähes 11 000 uusista maksuvelvollisista, maksaisi rahastoon kertamaksun, joka olisi suuruudeltaan 400 euroa. Kertamaksun aiheuttamaa taloudellista rasitetta uusille maksuvelvollisille toimijoille voidaan pitää useimmiten suhteellisen vähäisenä.

Rakennusteollisuus painottaa, että kertamaksunkin osalta toimialoilla on merkittäviä eroja. Esimerkiksi kiviainestuotanto siirtyy kokonaisuudessaan kertamaksun piiriin. Suomessa on voimassa yli 6000 maa-ainesten ottamislupaa, joista noin 4000 soralle ja 1800 kalliolle. Yksittäisillä yrityksillä saattaa olla hallinnossa useita kymmeniä ja parhaimmillaan satoja luvitettuja alueita. Täten maksu kertautuu ja keskittyy tietyille toimijoille.

Vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkemmin arvioida taloudellisia vaikutuksia yrityksille.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

-

Luku 10 Toimeenpano ja seuranta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

-

Lakiehdotus säännöskohtaisine perusteluineen

1 luku Yleiset säännökset (1–5 §)

-

2 luku Ympäristövahinkomaksu (6–12 §)

-

3 luku Korvaukset ja avustukset (13–23 §)

-

4 luku Ympäristövahinkorahaston hallinto ja talous (24–31 §)

-

5 luku Oikaisumenettely ja muutoksenhaku (32–34 §)

-

6 luku Erinäiset säännökset (35–36 §)

-

7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (37–40 §)

-

Muita huomioita esityksestä

Muut kommentit esityksestä

Pääomarajojen ja korvauskattojen on toissijaisessa järjestelmässä olisi syytä olla maltillisia ja oikeasuhtaisia. Oleellista on tapauskohtaisten ja vuotuisten korvauskattojen määrittely ja suhteuttaminen pääomarajoihin. Uudelleenmäärittely on oleellista järjestelmän hyväksyttävyyden ja pitkäaikaisten kustannusvaikutusten kannalta.

Epäselväksi jää myös tilanteet, jossa samalle kokonaisuudelle on haettu useampi lupa. Näiden osalta maksuvelvollisuutta tulisi tarkentaa. Toisaalta myös jonkinasteinen maksuleikkuri tulisi asettaa, jottei yksittäisten yritysten kustannukset kasva kohtuuttomasti.

Lähtökohtana tulisi olla, että samalla laitosalueella samalle toiminnanharjoittajalle määrätään vain yksi maksu. Tämä on tuotava selkeästi ja yksiselitteisesti esille lain säännöksissä. Tällöin maksujen lukumäärä olisi riippumaton siitä, kuinka useita erikseenkin luvanvaraisia toimintoja alueella on ja myös riippumaton siitä, kuinka monta lupaa alueella on.